

Kis Klára

AZ OSZTÁLYTERMI KOMMUNIKÁCIÓ MINT AZ AGRESSZIÓPREVENCIÓ ESZKÖZE

Az agresszió kezelésében és megelőzésében döntő fontosságú a megfelelő kommunikáció. A kommunikáció nemcsak az agresszió megkészítője és vivő közege lehet, de a konfliktuskezelés eszköze és a feszültségmentes légkör megteremtője is.

Az agressziókezelés kommunikációjának nélkülözhetetlen tartozéka a kommunikációra alkalmas tér. A túl sok inger, a túlzásfoltóság, a hangkulisszák, a csend hiánya nagymértékben befolyásolja kommunikációnk hatékonyságát. A fogyasztói társadalmak felnövekvő generációi egyre inkább „kumulatív stresszreakciókat” produkálnak,¹ vagyis a nyugodt környezet biztosítása elengedhetetlen.

Sikeres kommunikáció akkor valósul meg, ha a felek megértették egymást, vagyis azonos módon értelmezték egymás üzeneteit. A kommunikációs kutatások eredményei felhívják a figyelmünket arra, hogy észlelésünk és értelmezésünk különbsége, érzelmeink és véleményünk egymástól való eltérése annak a kulturális „buboréknak” az eredménye, amely korábbi történetünk és pillanatnyi lelkiállapotunk függvénye.²

Tuhn a 4 száj/4 fül modellben vázolta fel (tények, kapcsolat, szándék, énbemutató) a kommunikáció bonyolult belső dinamikáját. Erving Goffmann a szimmetrikus és aszimmetrikus kapcsolatokon alapuló kommunikációt vizsgálva állapítja meg, hogy „homlokzat-

¹ VEKERDY Tamás: *Belső szabadság*, Budapest, Kulcslyuk Kiadó, 2017, 215. Kim John Payne ázsiai menekülttáborok gyermekeivel foglalkozva felismerte, hogy az általuk produkált poszttraumás–stressz szindróma tünetei gyakorlatilag megegyeznek azoknak a sértetlen és egészséges, nyugati társadalmak gyerekeinek tüneteivel, amelyeket az őket ért, feldolgozhatatlan mennyiségű inger vált ki belőlük.

² SCHULZ VON THUN, Friedemann: *A kommunikáció zavarai és feloldásuk*, Ford. ALMÁSSY Ágnes, Budapest, Háttér Kiadó, 2012, 79.

védő” mechanizmusaink miatt a másik ember iránti tisztelet és elfogadás híján lehetetlen sikeres kommunikációt folytatni.³

A kommunikációs eszközök önértékesítő funkciója kapcsán fogalmazódott meg az *asszertív kommunikáció* lehetősége (az agresszív, passzív és manipulatív helyett), amely az erőszakmentes kommunikáció modelljévé vált. Formáját tekintve a Gordon-féle én-közlésekkel rokon a jogoktól az önfeltárás irányába mozduló kommunikációs forma („amikor azt látom..., úgy érzem magam..., mert szükségem lenne..., ezért azt kérem tőled, hogy...”)⁴.

A konfliktuskezelés Thomas–Killmann-féle modellje az *együttműködés vagy kompromisszum* lehetőségét vizsgálja a kommunikációban megjelenő attitűdök erősségének függvényében (elkerülő, versengő, problémamegoldó, alkalmazkodó).⁵ Külön fejezetet érdemelne a mediáció, amely a tipikus viselkedésmintákkal vitatkozó felektől átvállalja a kérdéses jegyeket, és egy pozitív tárgyalási magatartásmintával⁶ segíti a feleket a megoldásra koncentrálni.

A kommunikáció törvényszerűségeit figyelembe véve Buda Mariann olyan osztálytermi kommunikációt javasol,⁷ amely egyszerre nyújt világos iránymutatást, elégtíti ki a gyermekek érzelmi szükségleteit, és az autonómia irányába hat.

- A kommunikáció egyes szám első személyű legyen a tanár és a diák oldaláról egyaránt.
- Amikor csak lehet, a „bennfoglaló” nyelvet használjunk („kötelező” helyett: „*ebben állapodtunk meg*”; „*tantervi előírás*” helyett: „*a mi feladatunk*”).
- Használjuk ki a Pygmalion-effektus⁸ működését, közvetítsük azt a nyugodt meggyőződést, hogy a diákok együtt fognak működni.
- Kerüljük a hatalom nyelvét. Ez nem csak fenyegetést, szidalmazást, szarkazmust jelent, de minden olyan dolgot is, amit a tanár megtehet, a diák azonban nem (atyáskodás, érintés, hátat fordítás, beszélgetés közben órára nézés, faggatózás, bizalmaskodás).
- Általában támogassuk a diákok önállóságát, és csökkentsük függőségüket. Elköteleződésre ugyanis csak az autonóm ember képes. Ezért kerüljünk minden olyan módszert, amely infantilizál, és a függőséget erősíti. A direkt

³ GOFFMAN, Erving: *A hétköznapi élet szociálpszichológiája*, Ford. HABERMANN M. Gusztáv, Budapest, Gondolat Kiadó, 1981, 34–45.

⁴ ROSENBERG, Marshall B.: *A szavak ablakok, vagy falak, Az erőszakmentes kommunikáció*, Ford. BOJTÁR Tamás, Budapest, Agykontroll Kft., 2001, 57–65.

⁵ TÓTH Éva Mária: Konfliktuskezelés, http://kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap16_1607_004_16_1607_004_101115.pdf

⁶ VIDÁNE UGRIN Erzsébet: Mediáció: az erőszakmentes vitarendezés, *Embertárs*, III. évfolyam, 2005/2, 140–141.

⁷ BUDA Mariann: *Az iskolai erőszak megelőzése és kezelése*, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015, 71.

⁸ Robert Merton „önmagát beteljesítő jóslat” fogalmát Robert Rosenthal és Lenore Jakobson alkalmazta a pedagógiában, melynek lényege, hogy a tanárok elővételezett várakozásai saját viselkedésük közvetítő hatása által előhívják a diákokban az elvárásnak megfelelő viselkedést.

vezénylés helyett is adhatunk úgy instrukciókat, hogy azok az önállóság irányába hassanak. („Nyissátok ki a könyvet!” – „Az t a feladatot fogjuk megoldani, amelyik a könyvben...” – „Van egy ábránk a 85. oldalon...” – „Nézzük meg a térképen, milyen...”) Kerüljük a parancsokat és a manipulatív dicséretet is.

Többen megemlítették a szavak nélküli jelenlét mint kommunikációs forma fontosságát. Ilyen esetben a nevelő nem a szakértelmét, nem a tapasztalatait, bölcsességét, még csak nem is az idejét, hanem önmagát ajándékozza a gyermeknek.

Egy másik igen hatékony szavak nélküli kommunikációs forma az érintés. A gyermekeket olykor az ölelés félreértelmezhetetlen mozdulatával kell megajándékoznunk. Az ő szeretetnyelvük ugyanis nem feltétlenül a szó. Különösen a nehéz körülmények között élők – mivel a nyomort a testen élik meg – a szeretetet is jobban fel tudják venni, ha megérintjük őket.

Nem szabad kifejejtenünk a humort sem mint a gyógyító kommunikáció különösen hatékony formáját. A humor ugyanis segít elviselni és áthidalni az „így van” és az „így kellene lennie” közötti sokszor óriási távolságot és annak feszültségét.

Evangeliumi szituációk mint a segítő kommunikáció lehetséges mintái

A továbbiakban négy olyan újszövetségi részletet szeretnék elemezni, amelyekben Jézus Krisztus perifériális, ignorált vagy szégyenhelyzetben levő emberekkel találkozáva olyan beszédmódot alkalmaz (professzionális segítő kommunikáció), amely kommunikációs mintát nyújthat a gyakorló nevelőnek. A történeteket nem kívánom exegetálni, kifejezetten a szituációkezelés és az adekvát segítő kommunikáció jézusi vonásaira fókuszálok.

A házasságtörő asszony története (Jn 8,1-11)

A házasságtörésen tetten ért asszony (és férfi) Izráelben Mózes törvényének megszegőjeként nem számíthatott kegyelemre. A legsúlyosabb büntetés volt a része, kollektív kivégzés, megkövezés. Egy ilyen helyzetben levő asszonyt vonszolnak Jézus elé, bevonva őt a korbelti büntetés-végrehajtás procedúrájába. Feljelentik őt Jézusnál, és várják, hogyan fog reagálni. A csapda Jézusnak készült, nem lehet belőle jól kijönni. Ha az asszony mellé áll, megtagadja a törvényt. Ha a törvény mellé áll, megtagadja saját magát.

A szituáció tipikus *játszma*helyzet, amelyben mindig vannak nyertesek és vesztesek. A figyelemreméltóan megkomponált találkozó nem egy egyszerű kétpólusú vita, hanem egy *háromszög*, ahol az ellenfelek közé szorulva ott van az asszony, mintha ő lenne a vita tárgya. Erről azonban szó sincs. Ő triplán *áldozat*. Egyrészt „*bűnbak*”, mert a partnere nincs jelen vele együtt a „szégyenpadon”. Másrészt személyének *tárgyasítása* gyakorlatilag *dehumanizálja* alakját. Harmadszor tragikus, hogy még büntetése, *halála sem az övé*. Történetére senki sem kíváncsi, fontosabb ügyek vannak napirenden. Férfias ügyek. Az események indulásánál Jézus sem szólítja meg, ő is a férfiakkal tárgyal. Legalábbis így érzékelheti ő a szituációt a maga szemszögéből. De mit tesz Jézus? Hogyan viselkedik, mit szól mindehhez?

- Először is, nem engedi meg magának, hogy mások indulatai őt is elsodorják. „Ezt azzal éri el, hogy nem önmagán szűri át az ingereket, nem azzal foglalkozik, hogy mit tesznek éppen Vele, hanem az asszony és a vádlók szükségére tekint. *Indulatmentessége* kioltja a többi résztvevő heves érzelmeit.”⁹
- Bravúrosan alkalmazza a *mellekszálaktól* való elhatárolódást, csak a fő dologra, az asszony megmentésére koncentrálnak.
- A küzdelemhez „felkínált” fegyvernemeket nem fogadja el. Nem szégyenít meg, nem háborodik fel, nem gúnyolódik, nem kér számon, és nincs kioktatás sem. Mindenkit *felnötként* kezel.¹⁰
- A szituáció alaphangja a vád. Vád az asszonnyal szemben és vád Jézussal szemben. Ő azonban nem vádol, így *nem kényszeríti védekezésre* a farizeusokat, éppen ezáltal mozdulhat meg a lelkiismeretük.
- *Csendje* kizökkenti a vádlókat, hallgatása szembesít. Válasz híján egyedül maradnak nagy témájukkal a BŰN-nel, ami kissé groteszkké teszi fontoskodásukat.
- Jézus *jelképes cselekedete* a témaváltást (kőbevésett törvény – Ő a porba ír „valamit”) és a nézőpontváltást (hallgatói állnak – Jézus lehajol) vezeti be.
- Az asszonyt rehabilitálja, új identitást kínál neki *felszabadító* mondataival. Megszólítja; ezzel a „tárgyból” beszélgető társat alkot. Vádlói után kérdez; jelzi, hogy Ő nem tartozik közéjük. Lehetőséget ad neki, hogy kipróbálja egy másik önmagát; „mostantól fogva” új időszámítás kezdődik.
- Az új élethez nem ad instrukciókat, *bíz* az asszonyban. A változtatás „hogyanját” rábízta.
- Viselkedése, hozzáállása nem bagatellizálja a bűnt, de világosan kifejezi, hogy az Ő teológiája nem bűn-, hanem *szabadításcentrikus*.

Az iskolai csoporthelyzetek mindenki által ismert változata a bűnbakképzés, az árulkodás. A keresztyén nevelőnek mindig a legkiszolgáltatottabbak oldalán kell állnia. Ha nem teszi, azzal megerősíti a gyermekekben, hogy a gyengék, elesettek kirekesztése, megalázása megengedhető, hogy a másik hibáztatása alkalmas eszköz saját felelőségünk, hibáink elhárítására. Hogy egyedül az erő számít. Beavatkozása fel kell, hogy emelje az elnyomottat, meg kell, hogy erősítse őt értékességében, és reményt kell kapnia, hogy mozgósíthassa tartalékait egy másfajta folytatáshoz. Furcsamód a másik oldalon, az agresszorok között is ez a feladata. Jó reménységgel kell lennie tanítványi felől, és bíznia bennük.

A vak Bartimeus története (Mk 10,46-52)

A jerikói vak életét teljes egészében betegsége határozza meg. Vaksága köré rendeződik minden, ami vele történik vagy nem történik meg. De az egyik napja nem a szokásos rutin szerint alakul, és ő megteszi magáért, amit helyzetéből adódóan meg-

⁹ BORBÁS Gabriella Dóra: *A biblia mint kommunikációs tankönyv*, Budapest, Vince Kiadó, 2013, 113.

¹⁰ BERNE, Erick: *Játszmák nélkül*, Budapest, Háttér Kiadó, 2013, 145.

tehet. Másoktól tudja meg, kicsoda Jézus, másoktól tudja meg, hogy éppen erre jár, és kiabálni kezd. Mindent egy lapra tesz fel. Nem lehet elhallgattatni. Útszélre szorult élete, sérült egzisztenciája összes frusztrációja tör fel kiáltozásában. Ha lehet még változtatni, ha tehet még valamit, akkor most megpróbálja. Jézus meghallja őt, magához kéri, és kívánsága után kérdez. Bartimeus kimondja élete nagy hiányát, Jézus pedig cselekszik. A történet fordulópontja és kulcsmondata ez: „*Jézus pedig megállt...*”

Ennek a néhány szónak sokkal nagyobb jelentősége van a csoportszobákban, osztálytermekben, mint gondolnánk. A mai iskolákban mint ismeretátadó „szereleőcsarnokok”-ban¹¹ a tanároknak meghatározott időegységekben kell meghatározott mennyiségű anyagot elsajátíttatni a tanulókkal, mint egy „iparosítva szervezett, standardizált” pedagógiai környezetben.¹² Kiesni a ritmusból, elidőzni egy-egy témánál, közösséget érintő helyzeteknél minimum kockázatos és egyre kevésbé vállalható a tanárok számára.¹³ Ezért az a nevelő, katechéta, aki tud lassítani, megállni, időt adni az elmélyülésre, hiánypótló tevékenységet végez. A Bartimeusok, a fogyatékkal élők, a tanulási nehézséggel vagy magatartási gondokkal küszködők, a családi konfliktusban élők, az éppen rossz hangulatban levők, a szünetről sírva bejövők, akik, úgy tűnik, csak feltartják a többieket és akadályozzák a munkát megállást igényelnek. És egyéni bánásmódot.

Van, hogy egy gyermek minden különösebb ok nélkül is feltart minket, mindenáron beszélni akar. Mert abban a pillanatban *érzés és gondolat* együtt vannak. A motiváltság intenzív pillanatai ezek. Egy szünettel később már késő. Akkor kellett

¹¹ POPPER Péter: A szülő viselkedése generálja a gyerek viselkedését, <https://www.youtube.com/watch?v=yHFxTtdzNg> 2019. május 10. A modern idők európai iskolázatása két különböző irányt vett az egyházi iskolarendszer felbomlása után. Az angolszász iskola a karakternevelés útját választotta, figyelembe véve, hogy a kisgyermekkor és a serdülőkor elsősorban nem a teljesítmények kora. A közép-európai (porosz) iskola ezzel szemben magát didaktikus intézményként értelmezte, melynek fő feladata, hogy oktasson, tárgyi ismereteket, lexikális tudást adjon. Mintha a gyermek egy futószalagon állna, a szalag két oldalán pedig tanárok igyekeznek „rászerelni” a tudást. Jó gyerek az, aki hagyja magát, és akinek megfelelő a szalag sebessége. A minőségről a szalag bizonyos pontjain különböző mérések adnak visszajelzést. A tanári munka minőségét is a gyermek teljesítménye alapján értékeli.

¹² ROBINSON, Ken – ARONICA, Lou: *Kreatív iskolák*, Ford. BÁNYÁSZ Réka, Budapest, HVG Könyvek, 2018, 60.

¹³ RÉTHY Endréné: Pedagógusok a tanításról, in GOLNHOFER Erzsébet (szerk.): *A pedagógusok pedagógiája*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000, 77. Egy 1998-as kérdőíves vizsgálat egyik kérdésére a pedagógusok válaszai a következő arányokban oszlottak meg: „Egy tanuló kiselőadást tart egy adott témakörből. Az előadás érdekesítő, de nem témaadekvát. Mit tesz Ön?” A pedagógusok 69,4%-a elutasítással élt. (Ha látom, hogy nem a témáról szól, akkor nem hagyom, hogy végigmondja.) 11,2% az alapos előkészítés preventív jellegű alkalmazását tartotta fontosnak, ugyanennyi az eset speciális kezelését választotta. (Megpróbálok a kiselőadást kapcsolatba hozni a témával. Ha nem sikerül, a kiselőadást elővesszük egy másik témakörnél újra. Megkérem a diákat, hogy dolgozza fel még egyszer.) A pedagógusok 8,2%-a a közbeiktatott korrekció mellett döntött. A megadott válaszok szerint az osztálytermi munka, a tanítás mint megoldandó feladat válik a pedagógusok gondolkodásában kulcskategóriává. Az esetek kis százalékában került előtérbe a megértő, kölcsönkapcsolatra figyelő viszony. Ez megerősíti azt a hipotézist, hogy a tanítást *befogadásként* kezelő nézetek hangsúlyosan vannak jelen a pedagógusok gondolkodásában.

volna meghallgatnunk, amikor érzelmi-gondolati egységben volt. A felnőttek sokszor fegyelmezetlenségként élik meg az ilyen helyzeteket. Pedig ezek a gyermekek dicséretet érdemelnek azért, mert nem adták fel, hogy megosszanak velünk számukra fontos és nem „fontoskodó” tartalmakat. Az ilyen interakciók fejleszthetik a szükségletek azonnali kielégítésének igénye által keletkező frusztráció elviselését és a késleltetési képességet.

Fontos tudatosítanunk, hogy ha *egy* gyermekkel beszélünk is, vagy *egy* gyermek beszél is, az egész *közösséggel* dolgozunk. („*Jó, hogy elmondtad, mert ez most mindnyájunkat megnyugtató.*”) Ha nem tesszük, akkor esetleg úgy érzik, kivételt tettünk valakivel, vagy a maguk különféle olvasatában értelmezik a történeteket, hallottakat. Ha együtt marad a csoport a helyzet értelmezésében, az nagy nyereség, mert látnak egy *példát* arra, amikor „*a nevelő megállt*”. S ha az egyik perifériára szorultért, bajban levőért megállt, felfüggesztette a tanítási anyag átadását, akkor nagy valószínűséggel megteszi ezt mindenkiért.

De bevonhatja a nevelő az egész csoportot a probléma megoldásába is. („*Jó, hogy ezt elmondtad, mert most már tudom, hogy tudok segíteni neked. És az osztály is segíteni fog, mert megértették, hogy milyen nehéz helyzetben vagy.*”) A nevelőn múlik, hogy a csoport támogató környezetté válik-e az egyes tanulók számára, vagy farkasfalkává, ahol indulatvezérelt kommunikáció zajlik. Ha ez utóbbi beidegződik, akkor a csoportot mindig fenyegeti az indulatok eszkalálódásának veszélye. Ilyenkor a nem indulatosak is bevonódnak. Beáll az a regresszív állapot, melyben a csoport tömegként kezd viselkedni. A nevelőnek fel kell ismernie, mikor kell egy-egy Bartimeust felemelnie, a szélről a középre állítania és minden lebeszélő külső körülmény vagy nyomás ellenére beemelni a fősodorba, „csúcsra járatni”, hogy a következő mélységben is reménysége legyen: „*ki fogod bírni! lesz segítség! Isten szeret, és mi is szeretünk!*”

Jézus megáldja a gyermekeket (Mk 10,13-16)

A gyermeküket Jézushoz vivő szülők akadályba ütköznek. A tanítványok tartják vissza őket. A korabeli társadalmi konvenciók nem engedik meg, hogy asszonyok, gyerekek minden különösebb ok nélkül lefoglaljanak egy tanítót. Ez nem egy piknik. Itt fontos emberek, fontos dolgokat fontoskodnak... Jézus azonban viselkedésében, szavaiban is folyamatosan *akadálymentesít*.¹⁴ Felülírja a szabályokat, megfeddi a tanítványokat, magához engedi és megáldja a gyermekeket. Figyelemre méltó üzenete a történetnek, hogy nem oktatja a kicsiket, nem tanítást ad nekik, hanem önmagát. *Jelenlét, érintés és áldás*. És újra csak *idő*, amit nekik ajándékozik. A gyermekek a szeretetet a rájuk fordított időben mérik.

A mindenkori nevelőt arra is tanítja Jézus kommunikációja, hogy a gyermek is kezdeményezhet kapcsolatot. A kezdeményezés már óvodás korban jellemzi a gyermekeket.¹⁵ Ha nem engedik, ha mindig visszautasítják, vagy letiltják (*ne menj oda!* ne

¹⁴ GORDON, Thomas: *P.E.T. - A gyermeknevelés aranykönyve*, Gordon Kiadó Magyarország, 2018, 134.

¹⁵ KOVÁCSNÉ Bakosi Éva: *Játék és tanulás az óvodában*, *ofi.hu*, 2019. 06. 17. URL: <https://ofi.hu/jatek-es-tanulas-az-ovodaban> Utolsó letöltés: 2019. 05. 12.

szólj bele! ez a felnőttek dolga!), mert „nem illik”, akkor büntudatot, szégyent él meg. Vagy torz módon próbál meg kapcsolatot felvenni másokkal, mert nem tanították meg neki azokat a formákat, amelyek adekvátak egy-egy helyzetben.

Jézus Krisztus viselkedésében, beszédében a valaha élt legkreatívabb pedagógus volt. Nem beszélt mellé, röviden és velősen fogalmazott. Nem szölamokat, elméleteket hangoztatott, hanem egyszerűen és közvetlenül élénk élte mindazt, ami fontos. Nem olyanak látta az embereket, amilyenek voltak, hanem amilyené válhattak. „Arra inspirálta őket, hogy legjobb énjüket bontakoztassák ki. Nem a múltjukat látta, hanem a jövőjüket. Tisztelettel és érdeklődéssel nézett az emberekre, méltányolta a kérdéseiket. Igyekezett megérteni őket, és arra inspirált, hogy becsületesebben, nyíltabban nézzenek magukba. Kérdéseivel gondolkodásra készítetett. Nem adta a szájukba a válaszokat, hanem arra ösztönzött, hogy önállóan szűrjék le a tanulságokat.”¹⁶

A templom megtisztítása (Mt 21,1-9)

A templom megtisztítása Jézus jeruzsálemi bevonulásának csúcspontja. Az evangéliumok erős érzelmi töltéssel bíró történésként írják le a Jézust messiásként fogadó tömeg ünneplését és a templomban lezajlott konfliktuseseményt. Mindkettő közép-pontjában Jézus áll, mint aki felvállalja küldetését, és mindent, ami abból következik. Viselkedésének néhány mozzanata eszméltető példa a nevelők számára.

Jézus *felvállalja az érzéseit*. A mindig összeszedett, higgadt, érzelemmentes nevelő irritáló jelenség, a gyermekek számára kifejezetten kihívást jelent egy-egy ilyen szentelen szakember, akik mindent elkövetnek azért, hogy kihozzák a sodrából, vagy egyszerűen csak kihozzák belőle az embert. A „csak nem involválódni!” fontos alapszabály a segítő foglalkozásuk számára, de a hitelességet felszámoló érzelmi „hasítás” természetellenes, és hosszabb távon ellene hat a segítő kapcsolat működésének.

Jézus *felvállalja a konfliktust*. Amikor bármely nem kívánatos viselkedésmód megszokottá válik, polgárjogot nyer vagy egyenesen hagyománnyá magasztosul, akkor a konfrontáció egy ponton túl elkerülhetetlen. A konfliktus mélyén ilyenkor értékvita zajlik, amelyben nemigen születnek kompromisszumok. Az értékkonfliktusok szükségszerűen állásfoglalásra készítik az érintetteket, és olykor véglegesen el is választják a szemben álló feleket. Vannak helyzetek, amikor meggyőződéseink miatt kerülünk konfliktusba, s az általunk preferált értékekkel való azonosulás erősebb a következményektől való félelemnél.

Jézus szavaival, cselekvésével is *szembesít*. Jeremiás prófétától idéz, akit hallgatói ismertek, sőt megkérdőjelezhetetlen tekintély volt számukra; „Vajon latrok barlangjává lett ez a ház szemetekben, amelyet nevemről neveztetek el?” (Jer 7,11) Szavai és tettei együtt mutatják fel a különbséget a között, aminek lennie kellene és a között, ami van. Olyan beszédmódot és cselekvésmódot választ, amelyet mindenki ért, és amely mindenkit állásfoglalásra készítet.

¹⁶ KÁLMÁNCHÉY Márta: *A belső ember növekedése*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2009, 75.

Jézus viselkedése *asszertív*, amely első látásra kifejezetten agresszívnek tűnik. Nem tárgyal, nem egyezkedik, nincs tekintettel mások érzékenységére, a szokásjogra, ő irányítja az eseményeket, és uralja a szituációt. De a cselekvés mögött nem mások leuralásának szándéka van, nem saját érdekeinek érvényesítése és nem saját hatalmának megmutatása. *Nem* valakik *ellen* lép fel, sokkal inkább *valakikért*. Az elfelejtett Isten megrabolt dicsőségéért, a templom szentségéért, az igaz istentiszteletért, az Isten házából kiszorított pogányokért, s azokért a nyomorult betegekért, akiket a kultuszi tisztasági előírások kirekesztenek a gyülekezet közösségéből. Tanítványai jól látják cselekvésének mozgatóit, amikor a zsolnárt idézik: „A te házad iránti féltő szeretet emészt engem.” (Jn 2,17) Az asszertív nevelő mintát ad arról, hogy az értékek védelme olykor szükségessé teszi a konfrontációt.

Jézus agressziója *proszociális*. Jézus bátor kiállása a jó mellett felbátorítja a perifériára szorult egzisztenciákat, erőssé teszi a gyengéket, megépíti önbecsülésüket, s a szélekről a középpontba állítja őket. A jó mellett bátran kiálló nevelő tanítványaiban is mozgósítja a jóra törekvés erőforrásait.

Jézus Krisztus viselkedésében összeér és egyszerre történik kommunikáció, fegyelmezés és érzelmi nevelés. A fent említett bibliai példák ezt is elének tárják. Elsősorban úgy *fegyelmez*, hogy ő maga *fegyelmezett*. Hallatlan önfegyellemmel áll ellene a csoportnyomásnak, tömeghangulatnak, a hagyomány, a szokásjog és a társadalmi konvenciók kényszerítő erejének. Belső stabilitása, külső higgadtsága önmagában is egy kvázi „függetlenségi nyilatkozat”. Az a *szabadság*, amivel jelen van az eseményekben, önmagában is korrigál. Szabad teret biztosít az elnyomottaknak, lélegzethez juttatja a széleken szorongókat, és helyzetbe hozza a kirekesztetteket. Szabadsága *felszabadítólag* hat a környezetére is. Határozottságán, elvhűségén megtörik a különböző rendszerek sodró ereje, és egy *új rend*, egy másik Ország rendje látszik kibontakozni. Akik vele érintkeznek, azok ennek az új rendnek a kontextusába kerülnek, és lehetőséget kapnak ennek az új rendnek a vállalására.

De fegyelmez úgy is, hogy *határokat szab*, illetve *áthelyezi a határokat*. Jerikóban megállásra kényszeríti a hömpölygő tömeget, és az események fókuszába helyezi a vak koldust, akinek a társadalmi konszenzus a periférián jelölte ki a helyét. A bűnös aszszony történetében határt szab a gyilkos indulatnak, és eltünteti a bűnösök és igazak között húzódó határt. A templom megtisztításakor a szerzésváagnak szab határt, és újradefiniálja a templomot mint Isten minden népet befogadó, határtalan szeretetének színterét. A gyermekek megáldásakor pedig a tanítványok szűkkeblűségének szab határt, és a bennfentesek szűk körét nyitja meg a gyermekek előtt.

Az érzelmi nevelésben is példát ad, amikor felvállalja az egyes szituációkban szükséges vezető szerepeket. A vizsgált történetekben úgy látjuk őt, mint aki *facilitál*, *moderál*, *motivál* és *animál*. Mély *empátiával* fordul a gyermekükkel érkező szülők felé, amikor védelmébe veszi őket a tanítványokkal szemben. Együttérzésének szép példáját látjuk Jerikóban, amikor *reagál* a segélykérésre, és *teret ad* egy ember legmélyebb vágyainak, érzéseinek megfogalmazására és kihangosítására („Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?”). Példaszerű az a *tapintat*, amivel egy traumatizált ember, a bű-

nös asszony mellé áll. Szavak nélkül, némán deklarálja vele való *szolidaritását*, osztózik szegényében, egyszersmind *tehermentesíti* őt a rázúduló érzelmek zuhatagában. A templom megtisztításakor, miközben ostorral a kezében egy általa helytelennek ítélt magatartást utasít el, és a kereskedőket viselkedésük megváltoztatására ösztönzi, a *kedvesség, a részvétel és az elfogadás hangján* szólítja meg az ott levő betegeket, szegényeket. *Vállalja saját érzéseit*, haragját, elkeseredését, sőt rajta keresztül az Atya szívébe, Isten bánatába is beleláthatunk egy pillanatra. Hiteles személyiségével, egyértelmű viselkedésével Jézus tükröt tart a környezete elé, hogy beazonosíthatóvá tegye érzelmeiket, és azt, ami a szívükben lakik. Fegyelem, érzelem és kommunikáció tökéletes egysége valósul meg a szituációk kezelésében.

A fegyelmezással párosuló kommunikáció; dresszúra. Az érzelmekkel szövetkező kommunikáció; involválódás. Csak a fegyelem, érzelem, kommunikáció *háromszöge* nyújt biztos keretet a nevelőnek és harmonikus fejlődési lehetőséget a gyermeknek a különböző nevelési helyzetekben.

ABSTRACT

Communication in Classroom as a Tool for Preventing Aggression

In the treatment of aggression, right communication is of utmost importance. Communication can serve not only as a preparation to or an agent of aggression but also an essential tool of conflict management and a catalysator in creating a peaceful and tensionless atmosphere. In this paper I argue that communication coupled with discipline is only dressage but communication coupled with emotions is involvation. Only the triangle of discipline – emotion – communication offers a stable frame for the educator and opportunity to improvement for the child in the various educational situations.